

ਪਰਤ ਆਉਣ ਤੱਕ

ਪਾਤਰ :	ਡਾ. ਸਤੀਸ਼ ਵਰਮਾ
ਦੋ ਮਰਾਸੀ :	(ਇਹੀ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਸੱਜਣ ਅਤੇ ਸੁੰਦਰ ਦੇ ਮੁੰਡੇ ਬਣਦੇ ਹਨ)
ਸੱਜਣ :	ਵੱਡਾ ਭਰਾ
ਸੁੰਦਰ :	ਛੋਟਾ ਭਰਾ
ਕਰਤਾਰੀ :	ਵੱਡੇ ਭਰਾ ਦੀ ਘਰਵਾਲੀ
ਸੰਤੀ :	ਛੋਟੇ ਭਰਾ ਦੀ ਘਰਵਾਲੀ
ਗੁਰਦੀਪ (ਦੀਪਾ) :	ਸੱਜਣ ਦਾ ਮੁੰਡਾ (ਦੋਵੇਂ ਹਾਣੀ ਅਤੇ ਕਾਲਜੀਏਟ)
ਰਾਜਿੰਦਰ (ਜਿੰਦਾ) :	ਸੁੰਦਰ ਦਾ ਮੁੰਡਾ
ਬਜ਼ੁਰਗ (ਪੰਜਾਬਾ) :	ਸੱਜਣ ਅਤੇ ਸੁੰਦਰ ਦਾ ਪਿਤਾ
ਸਮਾਂ :	ਅੱਜ-ਕੱਲ੍ਹ
ਸਥਾਨ :	ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਕੋਈ ਪਿੰਡ

ਦ੍ਰਿਸ਼ ਪਹਿਲਾ

ਫੇਡ ਇਨ

[ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਸਟੇਜ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਪਰਦਾ ਹੋਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪੰਡਾਲ ਵਿੱਚ ਖਚਾਖਚ ਭੀੜ ਹੈ। ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਪਿੰਡ ਦੇ ਲੋਕੀਂ ਕੋਈ ਸਮਾਗਮ ਵੇਖਣ ਆਏ ਹੋਏ ਹਨ। ਪੰਡਾਲ ਸਜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਅਚਾਨਕ ਦੋ ਮਰਾਸੀ ਇੱਕ ਕੋਨੇ ਤੋਂ ਮੰਚ ਉੱਤੇ ਆ ਚੜ੍ਹਦੇ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰੰਪਰਿਕ ਮਰਾਸੀਆਂ ਵਾਲੇ ਕੱਪੜੇ ਪਾਏ ਹੋਏ ਹਨ। ਇੱਕ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਚਮੋਟਾ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਦਾ ਹੱਥ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਸਿਰ 'ਤੇ ਬੱਧੇ ਪਰਨੇ ਨੂੰ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਮੰਚ ਤੇ ਚੜ੍ਹਦਿਆਂ-ਚੜ੍ਹਦਿਆਂ ਹੀ ਬੋਲਦੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ।]

ਦੋਵੇਂ : ਭਾਗ ਲੱਗੇ ਰਹਿਣ, ਵੇਲ ਵਧਦੀ ਰਹੇ, ਰੋਣਕਾਂ ਲੱਗੀਆਂ ਰਹਿਣ, ਸਾਡੇ ਜਜਮਾਨਾਂ ਦੇ ਵਿਹੜੇ ਭਰਦੇ ਰਹਿਣ! ਘਰ ਵੱਸਦੇ ਰਹਿਣ।

ਪਹਿਲਾ : ਜੀ ਬਚਦੇ ਰਹਿਣ।

ਦੂਜਾ : ਦੁਰ-ਫਿੱਟੇ ਮੂੰਹ ਤੇਰਾ ਓ! ਜੀਅ ਬਚਦੇ ਰਹਿਣ ਕੀ ਆਖਿਆ ਈ? ਮਰੇਂ, ਪਲੇਗ ਪਈ ਹੋਈ ਏ ਕਿ ਹੈਜ਼ਾ ਫੈਲਿਆ ਹੋਇਐ?

ਪਹਿਲਾ : ਨਹੀਂ ਓ, ਪਲੇਗ ਹੈਜ਼ਾ ਤੇ ਅੱਜ-ਕੱਲ੍ਹ ਨਹੀਂ ਓ ਪੈਂਦੇ, ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਰੋਕਾਂ ਲਾ ਛੱਡੀਆਂ। ਇਉਂ ਚੱਲਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਮੋਟਰ-ਸਾਈਕਲ 'ਤੇ ਬੈਠਾ ਹੋਵੇ। ਦੋਵੇਂ ਮੰਚ 'ਤੇ ਗੋੜੇ ਕੱਢਦੇ

ਹਨ। ਅਚਾਨਕ ਮੰਚ ਦੇ ਖੱਬੇ ਪਾਸਿਓਂ ਦੇ ਬੰਦੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਦੋਹਾਂ ਦੇ ਕੱਪੜੇ ਸ਼ਹਿਰੀਆਂ ਵਾਲੇ ਹਨ ਪਰ ਚਿਹਰੇ ਤੇ ਮੇਕ-ਅਪ ਹੋਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸਪਸ਼ਟ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਡਰਾਮੇ ਦੇ ਕਲਾਕਾਰ ਹੋਣ ਅਤੇ ਅਜੇ ਪਾਤਰਾਂ ਦੇ ਕਾਸਟਿੰਗ ਮੁਜ਼ ਨਹੀਂ ਪਾਏ। ਸਿੱਧਾ ਗਰੀਨ-ਰੂਮ ਵਿੱਚੋਂ ਆਏ ਲੱਗਦੇ ਹਨ।]

- ਦੋਵੇਂ : (ਆਉਣ ਸਾਰ) ਓਏ ! ਇਹ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਕਰਦੇ ਪਏ ਓ!
- ਦੋਵੇਂ ਮਰਾਸੀ : (ਇੱਕਦਮ ਰੁਕ ਕੇ) ਜੀ, ਜੀ... ਅਸੀਂ।
- ਪਹਿਲਾ ਕਲਾਕਾਰ : ਓ ਜੀ, ਜੀ ਦੇ ਲੱਗਦੇ। ਉਏ ਹੋ ਕੌਣ ਤੁਸੀਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇ ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਆਏ ?
- ਪਹਿਲਾ ਮਰਾਸੀ : ਜੀ ਅਸੀਂ ਮੀਰਜ਼ਾ ਦੇ ਹੁੰਨੇ ਆਂ ਜੀ। ਅਸੀਂ ਵੀ ਕਿਸੇ ਦੇ ਸਾਹਬਜ਼ਾਦੇ ਹੁੰਨੇ ਆਂ।
- ਦੂਜਾ ਕਲਾਕਾਰ : ਅੱਛਾ !
- ਦੂਜਾ ਮਰਾਸੀ : ਓ ਜੀ, ਏਹਦੀ ਗੱਲ ਦਾ ਗੁੱਸਾ ਨਾ ਕਰਿਓ (ਪਹਿਲੇ ਦੇ ਚਮੋਟਾ ਮਾਰ ਕੇ) - ਪਰ੍ਹਾਂ ਹੋ ਜ਼ਰਾ ਸਾਹਬ ਬਹਾਦਰ ਨਾਲ ਮੈਨੂੰ ਗੱਲ ਕਰਨ ਦੇ।
- ਪਹਿਲਾ ਕਲਾਕਾਰ : ਹਾਂ, ਹਾਂ। ਦੱਸ ਤੂੰ।
- ਦੂਜਾ ਮਰਾਸੀ : ਓ ਜੀ, ਅਸੀਂ ਤੁਰਦੇ-ਫਿਰਦੇ ਆਏ। ਪੰਡਾਲ ਸਜਿਆ ਸੀ। ਜਜਮਾਨ ਬੈਠੇ ਸਨ। ਮਾਰ੍ਹਾਜ਼..... ਤੇ ਆਹ ਚਬੂਤਰਾ ਛੜਿਆਂ ਦੇ ਵਿਹੜੇ ਆਂਗੂੰ ਖ਼ਾਲੀ ਚਮਕ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਅਹੀਂ ਸੋਚਿਆ ਚਲੇ ਦੋ ਘੜੀ ਜਜਮਾਨਾਂ ਲਈ ਰੌਣਕਾਂ ਲਾਈਏ।
- ਪਹਿਲਾ ਮਰਾਸੀ : ਤੇ ਰੁਪਈਆ-ਧੋਲੀ ਹੱਥ ਧਰਾਈਏ।
- ਦੂਜਾ ਕਲਾਕਾਰ : ਅੱਛਾ, ਅੱਛਾ! ਫੇਰ ਤੇ ਤੁਸੀਂ ਸਾਡੇ ਕਲਾਕਾਰ ਭਰਾ ਹੋਏ।
- ਦੂਜਾ ਮਰਾਸੀ : ਹੈਂ ਜੀ, ਕੀ ਆਖਿਆ, ਤੁਸੀਂ ਸਾਡੇ ਭਰਾ ਜੇ। ਬੱਲੇ-ਬੱਲੇ, ਰੌਣਕਾਂ ਲੱਗੀਆਂ ਰਹਿਣ, ਉਏ ਢੱਕਣਾ। ਆਹ ਵੇਖ ਓਏ..... ਆਪਣੇ ਖ਼ਾਨਦਾਨੀ..... ਬਾਊ ਬਣੇ ਹੋਏ..... ਆਹ ਪੈਂਟਾਂ ਵੇਖ..... (ਪਹਿਲੇ ਦੀ ਪੈਂਟ ਨੂੰ ਹੱਥ ਲਾ ਕੇ ਪਲੋਸਦਾ ਹੋਇਆ) ਆਹ..... ਲਿਸ਼ਕਣ ਪੁਸ਼ਕਣ..... ਵੇਖ ਖਾਂ।
- ਦੋਵੇਂ : (ਛਿੱਬੇ ਜਿਹੇ ਪੈ ਕੇ) ਓ ਸਾਡਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਨੀ!
- ਦੂਜਾ ਮਰਾਸੀ : ਓ ਕੋਈ ਮਤਲਬ ਹੋਵੇ ! ਓ ਲੋਕੋ ! ਵੇਖੋ ਓਏ, ਅਸੀਂ ਵੀ

- ਤਰੱਕੀ ਕਰ ਲਈ ਜੇ।
- ਪਹਿਲਾ ਕਲਾਕਾਰ : (ਡਾਂਟ ਦੇ ਲਹਿਜੇ ਨਾਲ) ਓਏ ਬੰਦੇ ਬਣ ਕੇ ਗੱਲ ਸੁਣਦੇ ਓ ਕਿ ਨਹੀਂ?
- [ਦੋਵੇਂ ਮਰਾਸੀ ਛਹਿ ਕੇ ਬਹਿ ਜਾਂਦੇ ਹਨ]
- ਦੂਜਾ ਕਲਾਕਾਰ : (ਨਰਮੀ ਤੇ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਉਠਾ ਕੇ) ਓ ਬਈ ਸਾਡਾ ਮਤਲਬ ਐ ਕਿ ਅਸੀਂ ਕਲਾਕਾਰ ਆਂ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ 'ਲੋਕ ਸੰਪਰਕ ਵਿਭਾਗ' ਦੇ ਕਲਾਕਾਰ। ਸਾਡਾ ਕੰਮ ਵੀ ਕਾਫੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਤੁਹਾਡੇ ਵਰਗਾ ਈ ਐ।
- ਪਹਿਲਾ ਮਰਾਸੀ : (ਰੋਣ ਦੀ ਅਵਾਜ਼) ਓ, ਮਰ ਗਏ ਓ, ਲੋਕੋ! ਆਹ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਹੁਣ ਆਹ ਕਸਰ ਬਾਕੀ ਸੀ। ਸਾਡੀ ਗਰੀਬਾਂ ਦੀ ਰੋਟੀ ਖੋਹ ਲਈ ਓਏ (ਹੋਰ ਰੋਂਦੀ ਅਵਾਜ਼ 'ਚ) ਓਏ ਆਹ ਸਾਡਾ ਕੰਮ ਵੀ ਅਫਸਰਾਂ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਓਏ! (ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਇੱਕ ਖੁੰਜੇ ਬਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ)
- ਪਹਿਲਾ ਕਲਾਕਾਰ : (ਦੂਜੇ ਨੂੰ) ਵਟ ਨਾਨਸੈਂਸ! ਤੂੰ ਵੀ ਯਾਰ ਕਮਾਲ ਕਰਦੇਂ। ਆਹ ਕੀ ਸਿੜੀ-ਸਿਆਪਾ ਪਾ ਲਿਆ। ਇਹਨਾਂ ਕੰਜਰਾਂ ਨੇ ਤਾਂ ਰਾਜੇ-ਮਹਾਰਾਜਿਆਂ ਨੂੰ ਗੱਲ ਨੀ ਸੀ ਆਉਣ ਦਿੱਤੀ। ਤੂੰ ਇਹਨਾਂ ਨਾਲ ਡਿਸਕਸ਼ਨ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਿਐਂ। ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕਰ ਪਰ੍ਹੇ ਤੇ ਡਰਾਮਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰੀਏ।
- ਦੂਜਾ ਕਲਾਕਾਰ : (ਪਹਿਲੇ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਣ ਵਾਲੇ ਲਹਿਜੇ ਵਿੱਚ) ਮਾਈ ਡੀਅਰ, ਜ਼ਰਾ ਠਹਿਰ! ਕਾਹਲਾ ਨਾ ਪੈ (ਦੋਹਾਂ ਮਰਾਸੀਆਂ ਵੱਲ) ਓ ਬਈ, ਤੁਸੀਂ ਦੋ ਮਿੰਟ ਮੇਰੀ ਗੱਲ ਜ਼ਰਾ ਕੰਨ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਤੇ ਜ਼ਬਾਨ ਬੰਦ ਕਰਕੇ ਸੁਣੋ।
- ਦੋਵੇਂ ਮਰਾਸੀ : (ਮੂੰਹ ਬੰਦ ਕਰਕੇ ਤੇ ਕੰਨਾਂ 'ਚ ਉਂਗਲੀਆਂ ਮਾਰ ਕੇ) ਹਾਂ ਜੀ, ਸਾਹਬ ਜੀ। ਸੁਣਾਓ.....।
- ਦੂਜਾ ਕਲਾਕਾਰ : ਬਈ, ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਡੀ ਰੋਜ਼ੀ-ਰੋਟੀ 'ਤੇ ਲੱਤ ਨੀ ਮਾਰਦੇ। ਦੇਖੋ, ਤੁਸੀਂ ਬੜੀਆਂ ਸਦੀਆਂ ਤੱਕ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਹਸਾਇਆ, ਮਨਾਇਆ।
- ਪਹਿਲਾ ਮਰਾਸੀ : ਤੇ ਰੁਪਈਆ ਹੱਥ ਧਰਾਇਆ।
- ਦੂਜਾ ਮਰਾਸੀ : (ਚਮੋਟਾ ਮਾਰ ਕੇ) ਤੈਥੋਂ ਟਿਕ ਕੇ ਗੱਲ ਨੀ ਸੁਣ ਹੁੰਦੀ? ਵੱਡਾ ਖੜਪੰਚ! ਹਾਂ ਸਾਹਬ ਜੀ।
- ਦੂਜਾ ਕਲਾਕਾਰ : ਤੇ ਹੁਣ ਜ਼ਮਾਨਾ ਬਦਲ ਗਿਆ, ਲੋੜਾਂ ਬਦਲ ਗਈਆਂ।

- ਗੱਡਿਆਂ ਦੀ ਥਾਂ ਗੱਡੀਆਂ ਆਗੀਆਂ। ਹਲਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਟਰੈਕਟਰ ਆ ਗਏ। ਆ ਗਏ ਕਿ ਨਾ.....?
- ਦੇਵੇਂ ਮਰਾਸੀ : ਠੀਕ ਜੀ! ਠੀਕ!
- ਦੂਜਾ ਕਲਾਕਾਰ : ਓਵੇਂ ਈ ਭਾਈ.....ਕਲਾ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ 'ਚ ਵੀ ਤਾਂ ਤਬਦੀਲੀ ਆਉਣੀ ਸੀ। ਆਉਣੀ ਬਣਦੀ ਸੀ ਨਾ..... !
- ਦੂਜਾ ਮਰਾਸੀ : ਸਤਬਚਨ ਜੀ! ਠੀਕ! ਬਿਲਕੁਲ ਠੀਕ! ਸੋਲਾਂ ਆਨੇ ਸੱਚ!
- ਪਹਿਲਾ ਮਰਾਸੀ : ਤੇ ਰੁਪਈਆ ਹੱਥ।
(ਪਹਿਲਾ ਝਿੜਕਦਾ ਹੈ)
- ਪਹਿਲਾ ਕਲਾਕਾਰ : ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੁਣ ਤੁਹਾਡੇ ਆਲੇ ਕੰਮ ਦੇ ਵੀ ਰੂਪ ਬਦਲ ਗਏ। ਬਕਾਇਦਾ ਮੰਡਲੀਆਂ ਬਣ ਗਈਆਂ। ਸਟੇਜਾਂ ਲੱਗਦੀਆਂ ਤੇ ਕਲਾਕਾਰ ਆ ਕੇ ਬਾਤਾਂ ਸੁਣਾਉਂਦੇ।
- ਦੂਜਾ ਮਰਾਸੀ : ਸਾਡੇ ਆਂਗੂੰ ਜੀ।
- ਪਹਿਲਾ ਕਲਾਕਾਰ : (ਹਾਂ! ਇਹ ਤੁਹਾਡੇ ਆਲਾ ਕਿੱਤਾ ਹੁਣ ਮਾੜਾ ਨੀ ਗਿਣਿਆ ਜਾਂਦਾ। ਹੁਣ ਇਹਨੂੰ ਲੋਕ ਸਤਿਕਾਰ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਨਾਲ ਵੇਖਦੇ ਨੇ।)
- ਦੂਜਾ ਮਰਾਸੀ : (ਹੈਰਾਨੀ ਨਾਲ) ਹਲਾ ਜੀ!
- ਦੂਜਾ ਕਲਾਕਾਰ : ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਵੀ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਲਾਕਾਰ ਆਂ। ਸਰਕਾਰ ਸਾਨੂੰ ਤਨਖਾਹਾਂ ਦਿੰਦੀ ਬਈ ਅਸੀਂ ਪਿੰਡਾਂ 'ਚ ਜਾਈਏ। ਉੱਥੋਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣੀਏ, ਸਮਝੀਏ ਤੇ ਫੇਰ ਕਲਾ ਦੀ ਪੁੱਠ ਦੇ ਕੇ ਇਹਨਾਂ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਾਈਏ।
- ਪਹਿਲਾ ਮਰਾਸੀ : ਅੱਛਾ ਜੀ ! ਆਹ ਤਾਂ ਫੇਰ ਕਮਾਲ ਈ ਹੋਈ ਪਈ ਐ। ਧੋਤੀ ਪਾਟ ਕੇ ਰੁਮਾਲ ਈ ਹੋਈ ਪਈ ਐ।
- ਦੂਜਾ ਮਰਾਸੀ : (ਫੇਰ ਝਿੜਕ ਕੇ) ਤਾਂ ਫੇਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ (ਰੋਣ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ 'ਚ) ਅਸੀਂ ਕਿੱਥੇ ਜਾਈਏ? ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਾਡਾ ਕੰਮ ਤਾਂ ਧਾਨੂੰ ਦੇ 'ਤਾ। ਅਸੀਂ ਬੱਚੇ ਕਿੱਥੋਂ ਪਾਲੀਏ-ਮਾਪਿਆਂ ਆਲਿਓ! [ਲੋਕਾਂ ਅੱਗੇ ਵਾਸਤਾ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ]
- ਪਹਿਲਾ ਕਲਾਕਾਰ : (ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰਾ ਕਰਦਿਆਂ) ਤੁਸੀਂ ਮੀਰਜ਼ਾਦਿਓ ਘਬਰਾਓ ਨਾ। ਤੁਸੀਂ ਏਉਂ ਕਿਉਂ ਨੀ ਕਰਦੇ ਬਈ ਸਾਡੇ ਡਰਾਮੇ 'ਚ ਪਾਰਟ ਕਰੋ। ਕਲਾਕਾਰ ਤੁਸੀਂ ਹੋ ਈ। ਬੱਸ ਗੱਲ ਆਪਣੇ ਕੋਲੋਂ ਨੀ ਬਣਾਉਣੀ ਜੋ ਸਾਡੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ

ਸਾਹਿਬ ਦੱਸਣ-ਉਹੀ ਬੋਲਣੀ ਐ।
 ਦੂਜਾ ਮਰਾਸੀ : ਮਤਲਬ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਝੱਗਾ ਛੱਡ ਕੇ - ਤੇ ਸੀਪਿਆ ਵਿਆ ਪਾਉਣਾ।
 ਦੂਜਾ ਕਲਾਕਾਰ : ਆਹੋ.....ਆਹੋ.....ਤੇ ਨਾਲੇ ਦਿਹਾੜੀ ਤੁਹਾਨੂੰ
 ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਦੇਵੇਗੀ।
 ਦੋਵੇਂ ਕਲਾਕਾਰ : ਚਲੋ, ਚਲੋ, ਫੇਰ ਜਲਦੀ ਕਰੋ! ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦੇਰ ਬਹੁਤ ਹੋ
 ਗਈ ਹੈ।
 [ਸਾਰੇ ਮੰਚ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।]
 (ਛੇਡ ਆਉਟ)

ਦ੍ਰਿਸ਼ ਦੂਜਾ ਛੇਡ ਇਨ

[ਪਰਦਾ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਉੱਠਦਾ ਹੈ। ਮੰਚ 'ਤੇ ਸੱਜੇ ਤੇ ਖੱਬੇ ਦੋ ਘਰ ਬਣੇ ਦਿਸਦੇ ਹਨ। ਦੋਹਾਂ ਘਰਾਂ ਦੇ ਦੋਵੇਂ ਪਾਸੇ ਉਲਟੇ ਬਣੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਬੂਹਿਆਂ ਅੱਗੇ ਮੰਜਾ, ਪੀੜੀ ਆਦਿ ਪਏ ਹਨ। ਮੂਹਰੇ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਵਿਹੜਾ ਹੈ। ਦੋਹਾਂ ਘਰਾਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਮੰਚ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਜਿਹੇ ਕਰਕੇ ਗੱਡੇ ਦਾ ਇੱਕ ਟੁੱਟਿਆ ਜਿਹਾ ਪਹੀਆ ਪਿਆ ਹੈ। ਪਹੀਏ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਇੱਕ ਨਿੱਕਾ ਜਿਹਾ ਢਾਗਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਬਜ਼ੁਰਗ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਨਕਸ਼ੇ ਤੋਂ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਇਹ ਇੱਕ ਘਰ ਦੇ ਦੋ ਟੁਕੜੇ ਹੋਏ-ਹੋਏ ਹਨ। ਇਹ ਵਿਚਕਾਰਲਾ ਢਾਗਾ ਤੇ ਢਾਗੇ ਦੇ ਮੂਹਰੇ ਪਿਆ ਗੱਡੇ ਦਾ ਪਹੀਆ, ਦੋਹਾਂ ਘਰਾਂ ਦੀ ਵੰਡ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਵਿਚਕਾਰ ਜਿਵੇਂ ਸਾਂਝੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਵਜੋਂ ਪਏ ਹਨ। ਮੰਚ 'ਤੇ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਗੱਡੇ ਦੇ ਪਹੀਏ 'ਤੇ ਇੱਕ ਬਜ਼ੁਰਗ ਬੈਠਾ ਸਣ ਵੱਟਦਾ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਪਿਛੋਕੜ ਤੋਂ ਗੀਤ ਦੀ ਧੁਨੀ ਉੱਭਰਦੀ ਹੈ।]

ਸਾਡਾ ਵੱਸਦਾ ਰਹੇ ਘਰ ਬਾਰ

ਸਾਡਾ ਵੱਸਦਾ ਰਹੇ ਘਰ ਬਾਰ

ਸਾਡਾ ਬਣਿਆ ਰਹੇ ਪਿਆਰ

ਸਾਡਾ ਬਣਿਆ ਰਹੇ ਪਿਆਰ

ਨਜ਼ਰ ਕੋਈ ਲੱਗੇ ਨਾ.....

ਨਜ਼ਰ ਕੋਈ ਲੱਗੇ ਨਾ.....

[ਗੀਤ ਦੇ ਚਲਦਿਆਂ ਹੀ ਸੱਜੇ ਘਰੋਂ ਕਰਤਾਰੀ ਗੁੱਸੇ 'ਚ ਨਿਕਲਦੀ ਹੈ ਤੇ ਆਉਂਦਿਆਂ ਹੀ ਬਜ਼ੁਰਗ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਘੁੰਡ ਦਾ ਪੱਲਾ ਕਰਕੇ]

ਕਰਤਾਰੀ : ਲੈ ਦੇਖ ਲੈ ਬਾਪੂ ਜੀ, ਹੁਣ ਮੇਰਾ ਕਸੂਰ ਨਾ ਕੱਢੀਂ। ਕੱਲ੍ਹ ਮੇਰੀ ਕਣਕ ਸੁੱਕਣੀ ਪਾਈ ਬੀ ਸੀ। ਈਹਨੇ ਏਹੀ ਜੀ ਨਜ਼ਰ

- ਲਾਈ ਬਈ ਮਣ ਪੱਕੀ ਕਣਕ 'ਚੋਂ ਮਸਾਂ ਦਸ ਸੇਰ ਆਟਾ
ਨਿਕਲਿਆ।
[ਦੂਜੇ ਪਾਸਿਉਂ ਸੰਤੀ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਲਗਦੇ ਉਹ ਬੂਹੇ 'ਚ
ਖੜੀ ਗੱਲ ਸੁਣ ਰਹੀ ਸੀ। ਬਜ਼ੁਰਗ ਵਾਲੇ ਪਾਸਿਉਂ ਘੁੰਡ
ਕੱਢ ਕੇ]
- ਸੰਤੀ : ਹੇਖਾਂ, ਗੱਲਾਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਇਹਨੂੰ ਵੱਡੀ ਸਰਦਾਰਨੀ ਨੂੰ।
ਅਖੇ ਨਜ਼ਰ ਲਾਈ। ਨੀ ਕੱਲ੍ਹ ਤੂੰ ਕੀ ਕੌੜ ਮਹਿੰ ਵਾਂਗ
ਝਾਕਦੀ ਸੀ, ਜਦ ਮੈਂ ਬਾੜੇ 'ਚੋਂ ਧਾਰ ਚੋ ਕੇ ਆਈ ਸੀ।
ਮਖਾਂ, ਬਾਪੂ ਜੀ। ਭਰੀ ਬਾਲਟੀ ਦੁੱਧ ਦੀ। ਬਿੱਲੀ ਮੂੰਹ ਲਾ
ਰੀ। ਇਹਾ ਜਾ ਤੀਰ ਛੱਡਿਆ ਇਹਨੇ ਵੱਡੀ ਰਕਾਨ ਨੇ।
ਅਖੇ... ਤੁਮ ਤੇ ਕਿਸੀ ਦੀ ਤਰਫ਼ ਦੇਖਤੇ ਨੀ! ਚਲਿੱਤਰੋ!
- ਕਰਤਾਰੀ : ਮੂੰਹ ਸੰਭਾਲ ਕੇ ਗੱਲ ਕਰ ਨੀ। ਆਹ ਬਾਪੂ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਰਮ
ਖਾਈ ਜਾਂਦੀ ਐ। ਨਹੀਂ ਗੁਤਨੀ ਪੁੱਟ ਕੇ ਹੱਥ 'ਚ ਫੜਾ
ਦਿਆਂ।
- ਸੰਤੀ : ਮੈਂ ਬੀ ਤੋੜ ਦੇ ਦੂੰ ਅੱਖਾਂ 'ਚ, ਵੱਡੀ ਥਾਣੇਦਾਰਨੀ ਚੁਧਰਾਣੀ
ਬਣੀ ਫਿਰਦੀ ਐ ਅਖੇ, 'ਕਿਆ ਪਿੱਦੀ.....ਅਰ ਕਿਆ
ਪਿੱਦੀ ਕਾ ਸ਼ੋਰਬਾ'।
- ਕਰਤਾਰੀ : ਨੀ ਮੈਂ ਦੱਸਾਂ ਤੈਨੂੰ.....
[ਸੰਤੀ ਵੱਲ ਅਹੁਲਣ ਲੱਗਦੀ ਹੈ ਕਿ ਬਜ਼ੁਰਗ ਜਿਹੜਾ ਹੁਣ
ਤੱਕ ਅਸਹਾਯ ਮੁਦਰਾ ਵਿੱਚ ਖੜਾ ਸੀ, ਅਚਾਨਕ ਭੜਕ
ਉੱਠਦਾ ਹੈ।]
- ਬਜ਼ੁਰਗ : ਓ ਸ਼ਰਮ ਨੀ ਆਉਂਦੀ ਥੋਨੂੰ। ਆਹ ਧੌਲੀ ਦਾੜੀ ਦੀ ਲਿਹਾਜ਼
ਕਰੋ। ਜਾਓ, ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ ਕੰਮ ਕਰੋ।
[ਦੋਵੇਂ ਇੱਕ-ਦੂਜੀ ਵੱਲ ਕੌੜ-ਕੌੜ ਝਾਕਦੀਆਂ ਅੰਦਰ
ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਬਜ਼ੁਰਗ ਉਦਾਸ ਮੁਦਰਾ ਵਿੱਚ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ
ਤੁਰਦਾ ਆਪਣੇ ਢਾਰੇ ਵੱਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਪਿੱਛਿਉਂ ਗੀਤ ਦੇ
ਬੋਲ ਉੱਭਰਦੇ ਹਨ। ਸਾਡਾ ਵੱਸਦਾ ਰਹੇ ਘਰ-ਬਾਰ.....]
ਫੇਡ ਆਉਟ

ਦ੍ਰਿਸ਼ ਤੀਜਾ

ਫੇਡ ਇਨ

[ਪ੍ਰਭਾਤ ਵੇਲਾ। ਚਿੜੀਆਂ ਦੇ ਚੂਕਣ ਦੀ ਅਵਾਜ਼। ਪਿਛੋਕੜ ਤੋਂ ਬਲਦਾਂ ਦੇ

ਪਾਲੀਆਂ ਦੇ ਬੋਲਾਂ ਦੀ, ਬਲਦਾਂ ਦੀਆਂ ਟੱਲੀਆਂ, ਟ੍ਰੈਕਟਰਾਂ ਦੇ ਚੱਲਣ ਆਦਿ ਦੀਆਂ ਅਵਾਜ਼ਾਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਬਜ਼ੁਰਗ ਦੇ ਢਾਰੇ ਵਿੱਚੋਂ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਪਾਠ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਸੱਜਣ ਤੇ ਸੁੰਦਰ ਦੋਵੇਂ ਆਪਣੇ-ਆਪਣੇ ਘਰ ਦੇ ਚੌਂਕੇ ਵਿੱਚ ਬੈਠੇ ਰੋਟੀ ਖਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਮੰਚ 'ਤੇ ਦੋਵੇਂ ਪਾਸੇ ਇੱਕੋ ਵੇਲੇ ਇੱਕੋ-ਜਿਹਾ ਕਾਰਜ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਭਾਵ ਕਰਤਾਰੀ ਤੇ ਸੰਤੀ ਆਪਣੇ-ਆਪਣੇ ਘਰ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਰੋਟੀ ਖਵਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਦੋਵੇਂ ਪਾਸੇ ਵਾਰਤਾਲਾਪ ਇੱਕਠੀ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ]

ਇੱਕ ਪਾਸੇ :

- ਕਰਤਾਰੀ : ਸੁਣਦੈਂ ਦੀਪ ਦੇ ਬਾਪੂ ! (ਕੋਲੀ ਵਿੱਚ ਸਬਜ਼ੀ ਹੋਰ ਪਾਉਂਦੀ ਹੋਈ) ਕੱਲ੍ਹ ਫੇਰ ਏਹਨੇ ਆਢਾ ਲਾ ਲਿਆ। ਨਾ ਅੱਗਾ ਵੇਖੇ, ਨਾ ਪਿੱਛਾ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਅੱਕੀ ਪਈ ਆਂ, ਇਸ ਰੋਜ਼-ਰੋਜ਼ ਦੇ ਕਲੇਸ ਤੋਂ।
- ਸੱਜਣ : ਤੂੰ ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਤਾਂ ਰਮਾਨ ਨਾਲ ਬਹਿ ਲਿਆ ਕਰ। ਹੁਣ ਪ੍ਰਭਾਤ ਵੇਲੇ ਈ ਇਹ ਰਾਮ-ਕਹਾਣੀ ਛੇੜ ਬੈਠੀ।
- ਕਰਤਾਰੀ : ਤੈਨੂੰ ਲੱਗਦੀ ਐ ਰਾਮ ਕਹਾਣੀ। ਏਥੇ ਜਿਹੜੀ ਰੋਜ਼ ਰਾਵਣ-ਲੀਲਾ ਹੁੰਦੀ ਐ, ਉਹਦਾ ਵੀ ਪਤੈ। ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਸੂਈ ਕੁੱਤੀ ਆਂਗੂੰ ਕੁਰਲ-ਕੁਰਲ ਕਰਦੀ ਫਿਰਦੀ ਐ, ਤੇਰੀ ਇਹ ਵੱਡੀ ਹੇਜਲੀ ਭਰਜਾਈ।
- ਸੱਜਣ : ਓ, ਤੂੰ ਕਿਸੇ ਨਾਲੋਂ ਘੱਟ ਐਂ ! ਮੈਂ ਜਾਣਦਾ ਨੀਂ। ਤੁਸੀਂ ਦੋਏ ਟੋਆ ਪੁੱਟ ਕੇ ਦੱਬਣ ਆਲੀਆਂ ਓ। ਅਖੇ ਜੀ ਸਕੀਆਂ ਭੈਣਾਂ ਘਰ 'ਚ ਲੈ ਆਉ। ਇਹ ਸਕੀਆਂ ਸੌਂਕਣਾਂ ਨੂੰ ਟੱਪੀਆਂ ਫਿਰਦੀਐਂ।

ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ:

- ਸੰਤੀ : (ਕੋਲੀ 'ਚ ਘਿਓ ਪਾਉਂਦੀ ਹੋਈ) ਲੈ ਫੇਰ ਨਾ ਕਹੀਂ ਰੱਬ ਦੇ ਬੰਦਿਆਂ, ਬਈ ਪਹਿਲਾਂ ਨੀ ਸੀ ਦੱਸਿਆ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਉਹਦਾ ਕੁੱਟ-ਕੁੱਟ ਕੇ ਉਹ ਹਾਲ ਕਰਦੂੰ ਬਈ ਪੁਸ਼ਤਾਂ ਤੱਕ ਯਾਦ ਰੱਖੂੰ। ਬਈ 'ਸੰਤੀ ਸੇ ਬਾਸਤਾ ਪੜਾ ਥਾ।'
- ਸੁੰਦਰ : ਫੇਰ ਸ਼ੁਰੂ ਐ ਕਿੱਸਾ ਜੰਗ ਹਿੰਦ-ਪੰਜਾਬ ਦਾ। ਮਖਾਂ ਦੇ ਘੜੀ ਰਮਾਨ ਨਾਲ ਵੀ ਬਹਿ ਲਿਆ ਕਰੋ। ਤੁਸੀਂ ਕਿਹੜੀ ਲੰਕਾ ਵੰਡਣੀ ਐ, ਬਈ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਰਾਤ.....ਹੁ.....ਰਾਤ ਹੁ ਕਰਦੀਆਂ ਰਹਿਨੀਐਂ।
- ਸੰਤੀ : ਨਾ ਅਜੇ ਕਸਰ ਐ ! ਦੁੱਧ-ਪੁੱਤ ਨੂੰ ਦੇਖ ਉਹ ਨੀ ਸੁਖਾਉਂਦੀ। ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਕੌੜ-ਕੌੜ ਅੱਡ ਝਾਕਦੀ ਰਹੂ। ਆਹ ਬਾਪੂ ਜੀ

- ਦੀ ਸ਼ਰਮ ਮਾਰਗੀ ਨਹੀਂ ਗੁਤਨੀ ਕਿਹੜਾ ਨਾ ਕੱਲ੍ਹ ਹੱਥ
ਫੜਾਉਂਦੀ।
- ਸੁੰਦਰ : ਕੋਈ ਅਕਲ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰੋ। ਕਿਉਂ ਸਾਰੇ ਪਿੰਡ ਨੂੰ ਬਦਨਾਮੀ
ਖੱਟਣ ਆਲਾ ਕੰਮ ਕਰਦੀਓਂ। ਇਸ ਘਰ 'ਚੋਂ ਕਦੇ ਉੱਚੀ
ਅਵਾਜ਼ ਨੀ ਸੀ ਨਿਕਲੀ। ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਸਾਡੀ ਅੱਲ 'ਚੁਪਕਿਆਂ
ਕੇ' ਪਾਈ ਹੋਈ ਸੀ। ਹੁਣ ਮੈਨੂੰ ਲਗਦੈ 'ਬੋਲ-ਬੁਲਾਰਿਆਂ'
ਕੇ ਪਾਉਣਗੇ।
- ਸੰਤੀ : ਨਾ ਮੇਰਾ 'ਕੱਲੀ ਦਾ ਮਾਮਦੋਸ ਐ, ਉਹਨੂੰ ਨੀ ਸਮਝਾ ਹੁੰਦਾ,
ਤੇਰੀ 'ਮਾਤਾ ਸਮਾਨ ਬੱਡੀ ਭਰਜਾਈ ਕੇ'। ਜਿਹੜੀ ਨਾ
ਅੱਗਾ ਦੇਖੇ ਨਾ ਪਿੱਛਾ। ਮਾਰ ਚਕਦੂੰ-ਚਕਦੂੰ ਕਰਦੀ ਰਹਿੰਦੀਐ
ਹਰ ਵੇਲੇ।
- ਸੁੰਦਰ : ਓ ਮੈਂ ਤਾਂ ਕਹਿਨੈ ਦੋਵੇਂ ਜਾਣੀਆਂ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਰਹੋ।
ਜੱਗ-ਹਸਾਈ ਨੀਂ ਕਰਾਈਦੀ।
- ਸੱਜਣ : **ਪਹਿਲੇ ਪਾਸੇ**
: ਹੁਣ ਗੱਲ ਮੇਰੀ ਪੱਲੇ ਬੰਨ੍ਹ ਲੋ। ਘਰ ਦਾ 'ਤਫ਼ਾਕ ਬਣਾਈ
ਰੱਖੋ। ਦੱਬ-ਘੁੱਟ ਕੇ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਕਰੋ।
- ਸੁੰਦਰ : **ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ**
: ਹੁਣ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਨਾ ਕਹਿਣਾ ਪਵੇ। ਸਮਝੀ! ਮੈਂ ਚੱਲਿਆਂ
ਖੇਤ। ਰੋਟੀ ਲੈ ਕੇ ਆ ਜੀਂ।
- ਸੱਜਣ : ਚੰਗਾ, ਸਮਝ ਗਈ ਨਾ, ਹੁਣ ਦੁਬਾਰਾ ਨਾ ਇਹ ਗੱਲ ਹੋਵੇ।
ਰੋਟੀ ਸਵਖਤੇ ਪੁਚਾ ਦੀਂ। ਕਿਤੇ ਇੱਥੇ ਫੇਰ ਅਸੰਬਲੀ ਲਾ ਕੇ
ਬਹਿ ਜੋਂ।
[ਦੋਵੇਂ ਪਾਸੇ ਦੋਵੇਂ ਭਰਾ ਕਹੀ ਆਦਿ ਚੁੱਕ ਕੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤੇ
ਦੋਵੇਂ ਦੱਬੀਆਂ-ਘੁੱਟੀਆਂ ਜਿਹੀਆਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਤੋਰਦੀਆਂ
ਹਨ। ਅਚਾਨਕ ਦੋਹਾਂ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਤੇ ਸਟਿੱਲ
ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ।]
(ਫੇਡ ਆਊਟ)

ਦ੍ਰਿਸ਼ ਚੌਥਾ
(ਫੇਡ ਇਨ)

[ਉਹੀ ਦਿਨ। ਚੜ੍ਹਦੇ ਸੂਰਜ ਦੀ ਧੁੱਪ। ਸੁੰਦਰ ਦੇ ਘਰੋਂ ਸਾਈਕਲ ਦੀ ਟੱਲੀ ਦੀ
ਅਵਾਜ਼ ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਜਿੰਦਾ ਅੰਦਰੋਂ ਬੋਲਦਾ ਹੈ।]

- ਜਿੰਦਾ : ਓ ਦੀਪਿਆ ਘੜੀਪਿਆ, ਹੋਇਆ ਤਿਆਰ ਕਿ ਹਾਲੇ ਪਟੇ
ਈ ਸੁਆਰੀ ਜਾਨੈਂ।
- ਦੀਪਾ : (ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਕਿਤਾਬ ਲਈ ਅੰਦਰੋਂ ਆਉਂਦਾ ਹੋਇਆ) ਕੰਜਰ
ਦਿਆ, ਆਪ ਅਜੇ ਅੰਦਰੇ ਈ ਐਂ। ਮੈਨੂੰ ਹੋਕਰੇ ਮਾਰੀ
ਜਾਨੈਂ।
- ਜਿੰਦਾ : (ਬਾਹਰ ਆਉਂਦਾ ਹੋਇਆ) ਹਮ ਤੋ ਜਾਨੀ ਤਿਆਰ ਬਰ
ਤਿਆਰ ਹੈਂ। ਜ਼ਰਾ ਪੱਗ ਨੀ ਸੀ ਸੂਤ ਆਉਂਦੀ। ਬੱਸ ਹੁਣ
ਕੰਮ ਟਿਚਨ ਐ।
- ਦੀਪਾ : (ਲਾ ਕੇ) ਸਾਲਿਆ ਕੋਲਜ ਜਾਣੈ ਕਿ ਘੋੜੀ ਚੜ੍ਹਨੈ। ਮਖਾਂ
ਬੜੀ ਪੋਚ-ਪੋਚ ਗੁਲਾਬੀ ਚਮਕਾਈ ਐ।
- ਜਿੰਦਾ : ਭਾਈ ਸੈਰਬ! ਘੋੜੀ ਵੀ ਚੜ੍ਹੇਂਗੇ। ਹਮ ਕਿਸੀ ਤੋਂ ਘੱਟ
ਐਂ? ਕਹਾਵਾ ਮੇਰੇ ਬੇਬੇ ਜੀ ਦਾ 'ਹਮ ਕਿਸੇ ਸੇ ਕਮ
ਨਹੀਂ.....'
- ਦੀਪਾ : (ਵਿੱਚੋਂ ਕੱਟ ਕੇ) ਹੌਲੀ ਬੋਲ ਸਹੁਰਿਆ, ਜੇ ਅੰਦਰੋਂ ਮਾਸੀ
ਜਮ੍ਹਾ ਚਾਚੀ ਨੇ ਸੁਣ ਲਿਆ ਤਾਂ ਹੁਣੇ ਜੁੰਡੇ ਪੁੱਟ ਦਿਉ।
- ਜਿੰਦਾ : ਮਖਾਂ ਘਬਰਾ ਨਾ ਭੋਰਾ। ਬੇਬੇ ਖੇਤ ਗਈ ਵੀ ਐ।
- ਦੀਪਾ : ਹਲਾਂ। ਤਾਂਹੀਂ ਖੇਡਦੀ ਐ ਤੇਰੀ ਕਾਟੇ ਫੁੱਲਾਂ 'ਤੇ। ਮੈਂ ਵੀ
ਕਹਾਂ 'ਮਾਂ ਦਾ ਡਾਲਡਾ' ਅੱਜ ਕਿਵੇਂ ਛਿੱਕਲ ਟੁੱਟੇ ਕੱਟੇ
ਵਾਂਗ ਰਿੰਗਦੈ।
- ਜਿੰਦਾ : ਤੈਨੂੰ ਬੀ, ਕਾਕਾ ਜੀ ਗੱਲਾਂ ਤਾਂਹੀ ਆਂਦੀਆਂ ਹੋਣੀਆਂ ਬਈ
ਤਾਈ ਸ਼੍ਰੀ ਘਰ ਨੀ ਹੋਣੀ।
- ਦੀਪਾ : ਆਹੋ, ਆਹੋ! ਹੋਰ ਕੀ। ਉਹ ਵੀ ਖੇਤ ਗਈ ਵੀ ਐ।
- ਜਿੰਦਾ : ਅਸ਼ਕੇ! ਲੈ ਫੇਰ ਤਾਂ ਬੁੱਲੇ ਲੁੱਟੀਏ। ਅਜੇ ਕਾਲਜ ਜਾਣ 'ਚ
ਹੈਗਾ ਟਾਈਮ। ਚਾਹ-ਚੂਹ ਦੀ ਘੁੱਟ ਹੋਰ ਪੀਈਏ-ਮਜ਼ਾ ਆਉ
'ਨੋ ਮੈਨਜ਼ ਲੈਂਡ 'ਤੇ ਬਹਿਕੇ ਪੀਣ ਦਾ (ਇਸ਼ਾਰਾ ਬਾਬੇ ਦੇ
ਢਾਰੇ ਤੇ ਗੱਡੇ ਦੇ ਪਹੀਏ ਵੱਲ ਕਰਦਾ ਹੈ)
- ਦੀਪਾ : ਲੈ ਫੇਰ ਮੈਂ ਚਾਹ ਲਿਆਨਾਂ। ਤੂੰ ਮਾਰ ਆਪਣੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ
ਨੂੰ 'ਵਾਜ। (ਉਹਦੇ ਵੱਲ ਤੁਰਦਾ ਹੈ)
- ਜਿੰਦਾ : (ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ) ਮਖਾਂ ਬਾਬਾ ਜੀ, ਆਜੋ ਬਾਹਰ। ਫੌਜਾਂ 'ਸ਼ਿਵਰਾਂ
ਮੈਂ' ਗਈ ਹੋਈ ਐਂ। ਮੈਦਾਨੇ-ਜੰਗ ਸ਼ਾਂਤ ਐ।
- ਬਜ਼ੁਰਗ : (ਅੰਦਰੋਂ ਆਉਂਦਾ ਹੋਇਆ) ਪੁੱਤ ਜਿੰਦੇ, ਕੀ ਗੱਲ ਐ?

- ਦੀਪਾ : (ਪਿੱਤਲ ਦੇ ਗਲਾਸਾਂ 'ਚ ਚਾਹ ਲਿਆਉਂਦਾ ਹੋਇਆ)
ਬਾਬਾ ਜੀ, ਆਜੇ ਘੁੱਟ-ਘੁੱਟ ਚਾਹ ਪੀਈਏ ਥੋਡੇ ਤਕੀਏ 'ਤੇ
ਬਹਿ ਕੇ।
- ਬਜ਼ੁਰਗ : ਕੀ ਗੱਲ, ਥੋਡੀਆਂ ਦੋਹਾਂ ਦੀਆਂ ਮਾਵਾਂ ਘਰ ਨੀ ?
ਜਿੰਦਾ : ਥੋਨੂੰ ਪਤਾ ਈ ਐ, ਬਾਬਾ ਜੀ! ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਕਦੇ
ਸਾਹ ਨਿਕਲਦੈ। ਅਜੇ ਮੈਂ ਤਾਂ ਹਿੰਮਤ ਕਰਕੇ ਬਾਜ਼ ਮਾਰ ਵੀ
ਲਊਂ। ਆਹ ਬਾਜ਼ਾ ਤਾਂ ਜਮ੍ਹਾਂ ਉੱਖਲੀ 'ਚ ਸਿਰ ਦਿੱਤੇ
ਬਾਂਗੂੰ ਰਹੂ ਸਦਾ।
- ਦੀਪਾ : ਓ-ਓ ਰਹਿਣ ਦੇ ਵੱਡਿਆਂ ਭਲਵਾਨਾ! ਗੱਲਾਂ ਆਉਦੀਆਂ
ਇਹਨੂੰ ਥੋਡੇ ਜੇਠਮਲਾਨੀ ਨੂੰ। ਤੂੰ ਚਾਹ ਪੀ ਲੈ ਘੁੱਟ।
[ਤਿੰਨੇ ਗੱਡੇ ਦੇ ਪਹੀਏ 'ਤੇ ਬਹਿਕੇ ਚਾਹ ਪੀਣ ਲਗਦੇ ਨੇ।
ਬਾਬੇ ਨਾਲ ਝੇਡਾਂ ਕਰਦੇ ਨੇ। ਗੱਲਾਂ ਮਾਰਦੇ ਨੇ। ਹੱਸਦੇ ਹਨ
ਕਿ ਅਚਾਨਕ ਇੱਕ ਪਾਸਿਓਂ ਕਰਤਾਰੀ ਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸਿਓਂ
ਸੰਤੀ ਆਉਂਦੀ ਹੈ]
- ਸੰਤੀ : (ਕੱਬੀ ਅਵਾਜ਼ 'ਚ) ਬੇ ਜਿੰਦਿਆ, ਹਾਲੇ ਇੱਥੇ ਚਾਹਾਂ ਈ
ਡੱਫ ਹੁੰਦੀਐਂ। ਉੱਥੇ ਕਾਲਜ ਆਬਣ ਨੂੰ ਪਹੁੰਚਣੈ?
ਕਰਤਾਰੀ : (ਹੋਰ ਕੌੜੀ ਅਵਾਜ਼ 'ਚ) ਦੀਪਿਆ ! ਕਵੇਲਾ ਐਥੇ ਹੀ ਕਰ
ਲਿਆ। ਮੈਂ ਸੋਚੀ ਜਾਨੀ ਐਂ ਤੂੰ ਸ਼ਹਿਰ ਟੱਪ ਗਿਆ ਹੋਵੇਂਗਾ।
ਹਾਲੇ ਘਰ 'ਚ ਈ ਗਿੱਧਾ ਪਾਈ ਜਾਨੈਂ।
- ਦੋਵੇਂ : (ਇਕੱਠੇ ਹੀ) ਬੱਸ ਬੇਬੇ ਜਾਨੇ ਆਂ।
[ਦੋਵੇਂ ਇੱਕ-ਦੂਜੇ ਵੱਲ ਮੁਸਕੜੀਆਂ ਹੱਸਦੇ ਆਪਣੇ ਘਰ
'ਚੋਂ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਅੰਦਰੋਂ ਸਾਈਕਲ ਦੇ ਚੱਲਣ ਤੇ ਘੰਟੀਆਂ
ਮਾਰਨ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਬਜ਼ੁਰਗ ਦੋਹਾਂ ਵੱਲ
ਵੇਖਦਾ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਚਾਹ ਦੇ ਸੜਾਕੇ ਮਾਰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਦੋਵੇਂ
ਇੱਕ-ਦੂਜੇ ਵੱਲ ਝਾਕਦੀਆਂ ਸਟਿੱਲ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ।]

(ਫੇਡ ਆਊਟ)

ਦ੍ਰਿਸ਼ ਪੰਜਵਾਂ (ਫੇਡ ਇਨ)

[ਵੇਲਾ ਦੁਪਹਿਰ ਦਾ। ਕਰਤਾਰੀ ਭਾਂਡੇ ਮਾਂਜ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਨਾਲੇ ਆਪਣੇ ਆਪ
ਨਾਲ ਗੱਲਾਂ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਲਗਦੈ ਕਿਸੇ ਗੱਲੋਂ ਤਪੀ ਹੋਈ ਐ।]

- ਕਰਤਾਰੀ : ਬੁਰਾ ਹਾਲ ਐ। ਅਖੇ ਮੈਂ ਨੀ ਕਿਸੇ ਦੀ ਧੌਂਸ ਸਹਿੰਦੀ ਜਿਵੇਂ
ਮੈਂ ਉਹਦੀ ਧੌਂਸ ਸਹਿ ਲੂੰ। ਇੱਕ ਆਹ ਖਸਮ ਨੀ ਕੰਮ ਦਾ।

- ਕੋਈ ਗੱਲ ਕਹੋ ਇਹਦੇ ਕੰਨ 'ਤੇ ਜੂੰ ਨੀ ਸਰਕਦੀ। ਅਖੇ ਦੱਬ-ਘੁੱਟ ਕੇ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਕਰ ਲਉ। ਨਾ ! ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਕੁਛ ਲੈ ਕੇ ਖਾਂਦੇ ਆਂ? ਮੈਂ ਕਰੂੰ ਇਹਦੀ ਹਮਕੋ-ਤੁਮਕੋ ਬੰਦ।
- ਸੰਤੀ : (ਅੰਦਰੋਂ ਸੁਣਕੇ ਬਾਹਰ ਆਉਂਦੀ ਹੋਈ) ਨੀ ਕੀਹਦੀ, ਕਰੋਂਗੀ ਹਮਕੋ-ਤੁਮਕੋ ਬੰਦ। ਮੈਂ ਵੀ ਤੋੜ ਦੇਦੂੰ ਅੱਖਾਂ 'ਚ। ਮੈਂ ਕਹਿੰਨੀ ਆਂ ਕੀ ਕਹਿਣੈ, ਕੀ ਕਹਿਣੈ। ਤੂੰ ਵੱਡੀ ਹੋਵੋਂਗੀ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਘਰੇ, ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਆਢਾ ਨਾ ਲਾਈਂ। ਫੇਰ ਨਾ ਕਹੀਂ, 'ਮੇਰੀ ਤੇ ਬਿਜ਼ਤੀ ਖਰਾਬ ਕਰ ਤੀ'।
- ਕਰਤਾਰੀ : ਨੀ ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਕੁਛ ਕਿਹੈ। ਆਪਣੇ ਘਰ ਬੈਠੀ ਜੇ ਚਾਹਾਂ ਕਰਾਂ-ਜੋ ਜੀ ਕਰੇ ਬੋਲਾਂ। ਤੈਨੂੰ ਮੈਂ ਸੱਦਣ ਲਈ ਗਈ ਆਂ? ਐਵੇਂ ਟਾਹਰਾਂ ਮਾਰਨ ਲੱਗੀ ਐਂ। ਕੰਮ ਨਾ ਕਾਰ। ਕਦੇ ਐਸ ਕੋਲੇ ਲੱਗ ਗੀ ਕਦੇ ਐਸ ਕੋਲੇ ਲੱਗ ਗੀ। ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਦੀ ਸੁੰਘ-ਸੁੰਘਾਈ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਕੰਮ ਹੈ? ਇੱਕ ਉਹ ਮਾਊਂ ਜਹੇ ਤੋਂ ਨੀ ਰੋਕ ਹੁੰਦਾ ਏਹਨੂੰ।
- ਸੰਤੀ : ਜ਼ਬਾਨ ਸੰਭਾਲ ਕੇ ਗੱਲ ਕਰ ਨੀ ਵੱਡੀਏ ਰਕਾਨੇ। ਮੈਂ ਕਹਿੰਨੀ ਆਂ ਚਲੋ ਹੋਈ ਸੇ ਹੋਈ, ਹੁਣ ਰਹਿਣ ਦਿਆਂ, ਰਹਿਣ ਦਿਆਂ। ਤੂੰ ਸਿਰ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹੀ ਆਉਂਦੀ ਐਂ।
[ਕਰਤਾਰੀ ਵੱਲ ਨੂੰ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਉੱਪਰੋਂ ਕਰਤਾਰੀ ਉੱਠਦੀ ਐ। ਮਿੱਡ-ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਆ ਕੇ ਇੱਕ-ਦੂਜੀ ਵੱਲ ਬਾਹਾਂ ਉਲਾਰਦੀਆਂ ਲੜਦੀਆਂ ਹਨ।]
- ਕਰਤਾਰੀ : ਨੀ ਮੂੰਹ ਸੰਭਾਲ ਕੇ ਗੱਲ ਕਰੀਂ। ਆਪਣੀ ਇੱਜ਼ਤ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਹੁੰਦੀ ਐ।
- ਸੰਤੀ : ਨੀ ਇਹ ਗੱਲ ਤੂੰ ਵੀ ਬਚਾਰ ਲੈ।
- ਕਰਤਾਰੀ : ਨੀ ਤੂੰ ਆਪਣੀ ਚਮੜੀ 'ਚ ਰਹਿ।
- ਸੰਤੀ : ਤੂੰ ਆਪਣਾ ਅੱਗਾ ਬਚਾਰ, ਫੇਰ ਨਾ ਕਹੀਂ ਬਈ.....।
[ਗੱਲ ਅਜੇ ਵਿੱਚੇ ਐ ਕਿ ਅੰਦਰੋਂ ਸੁੰਦਰ ਜਿਹੜਾ ਥੋੜ੍ਹਾ ਨਰਮ ਸੁਭਾਅ ਦਾ ਹੈ ਆਉਂਦਾ ਹੈ।]
- ਸੁੰਦਰ : (ਸੰਤੀ ਨੂੰ) ਤੂੰ ਫੇਰ ਕੰਜਰਖਾਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਲਿਆ। ਤੈਨੂੰ ਸੌ ਬੇਰਾਂ ਕਿਹੈ ਬਈ ਬੜੇ-ਛੋਟੇ ਦਾ ਲਿਹਾਜ਼ ਕਰ ਲਿਆ ਕਰ।
- ਸੰਤੀ : ਨਾ, ਮੈਂ ਹੀ ਆਂ ਸਮਝਾਉਣ ਨੂੰ। ਇਹਨੂੰ ਕੋਈ ਨੀ ਅਕਲ ਦੇਣ ਵਾਲਾ?

- [ਅਚਾਨਕ ਬਾਹਰੋਂ ਕਹੀ ਚੁੱਕੀ ਸੱਜਣ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਸੰਤੀ ਦੇ ਬੋਲ ਓਹਦੇ ਕੰਨੀਂ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। ਸੰਤੀ ਵੇਖਦਿਆਂ ਪੱਲਾ ਕਰ ਲੈਂਦੀ ਹੈ।]
- ਸੱਜਣ : ਹੈਗੇ ਅਕਲ ਦੇਣ ਆਲੇ। ਥੋਨੂੰ ਸਾਰਿਆ ਨੂੰ ਅਕਲ ਦੇਣ ਆਲੀ ਐ। ਮੈਂ ਕਹਿਨੈਂ ਚਲੋ ਛੱਡੋ, ਚਲੋ ਛੱਡੋ। ਪਰ ਥੋਡੇ ਕੰਨਾਂ 'ਤੇ ਜੂੰ ਨੀ ਸਰਕਦੀ (ਅਚਾਨਕ ਕਰਤਾਰੀ ਵੱਲ) ਤੂੰ ਮੈਥੋਂ ਹੁਣ ਟੰਬੇ ਖਾ ਕੇ ਈ ਹਟੋਂਗੀ। ਮੇਰਾ ਇੱਕ ਵਾਰ ਕਿਹਾ, ਸਮਝਾਇਆ ਨੀ ਮੰਨੀਦਾ ਥੋਤੋਂ। [ਜਿਵੇਂ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ]
- ਕਰਤਾਰੀ : (ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਰ ਕੇ) ਨਾ ਜੀ, ਮੈਂ ਹੁਣ ਕੀ ਕਿਹੈ ? ਮੈਂ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਘਰ ਬੈਠੀ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਨਾਲ਼ ਈ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੀ ਸੀ। ਇਹਨੇ ਕੋਲੇ ਸੁੰਘਦੀ ਨੇ ਲਾ ਲਿਆ ਆਢਾ।
- ਸੰਤੀ : (ਇਕਦਮ ਬੋਲਣ ਲੱਗਦੀ ਐ) ਨਾ ਮੈਂ ਲਾ ਲਿਆ ਆਢਾ ਕਿ ਤੂੰ.....। [ਅਚਾਨਕ ਸੱਜਣ ਉਹਨੂੰ ਵਿੱਚੋਂ ਕੱਟ ਕੇ]
- ਸੱਜਣ : ਗੱਲ ਸੁਣ ਲੋ ਮੇਰੀ ਕੰਨ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ। ਤੁਸੀਂ ਦੋਏ ਤੀਮੀਂ-ਖ਼ਸਮ ਤੇ ਨਾਲ਼ੇ ਤੂੰ, ਕਰਤਾਰੀਏ! ਘਰ ਕਰਤੇ ਅੱਡ। ਜ਼ਮੀਨ ਦਿੱਤੀ ਵੰਡ। ਬਾਪੂ ਨੇ ਗੱਲ ਸਾਰੀ ਨਬੇੜੀ ਪਈ ਐ। ਆਪਣੇ-ਆਪਣੇ ਘਰ ਰਹੋ ਬੰਦਿਆਂ ਆਂਗੂੰ ਸਾਰੇ, ਨਹੀਂ ਫੇਰ ਜੇ ਮੈਨੂੰ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ ਨਾ ਰੋਣ, ਅਜਿਹੀ ਕਹੂੰ ਸਾਰਿਆਂ ਨਾਲ਼ ਬਈ ਅਗਲਾ-ਪਿਛਲਾ ਝਾਕੋਂਗੇ। ਸਮਝੋ!
- [ਏਨੀ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ਼ 'ਸਮਝੋ' ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਤੁਭਕ ਕੇ ਆਪਣੇ-ਆਪਣੇ ਘਰ ਨੂੰ ਤੁਰ ਪੈਂਦੇ ਹਨ]
- (ਫੇਡ ਆਊਟ)

ਦ੍ਰਿਸ਼ ਛੇਵਾਂ

(ਫੇਡ ਇਨ)

[ਗੱਡੇ ਦੇ ਪਹੀਏ 'ਤੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਤੇ ਦੋਵੇਂ ਮੁੰਡੇ ਭਾਵ ਦੀਪਾ ਤੇ ਜਿੰਦਾ ਬੈਠੇ ਹਨ ਤੇ ਗੰਭੀਰ ਗੱਲਾਂ-ਬਾਤਾਂ ਕਰ ਰਹੇ ਜਾਪਦੇ ਹਨ।]

- ਦੀਪਾ : ਨਾ, ਬਾਬਾ ਜੀ, ਹੁਣ ਕਰੀਏ ਕੀ? ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਅੱਗ ਮੱਚਦੀ ਐ। ਸਾਹ ਕਿਤੋਂ ਆਉਂਦਾ ਨੀ ਦਿਸਦਾ। ਆਹ ਲੁੱਟ-ਮਾਰ, ਕਤਲ-ਖੋਹ ਤਾਂ ਨਿੱਤ ਦੀ ਗੱਲ ਹੋ ਗਈ। ਜਾਨ ਨੂੰ ਅੱਡ ਸੰਸੇ ਹੋਏ ਪਏ ਐ। ਤੇ ਏਧਰ ਸਾਡੇ ਘਰ ਦੇ ਸਭ ਕਾਸੇ ਤੋਂ ਬੇਖ਼ਬਰ ਆਪਣੇ-ਆਪ 'ਚ ਕੁਸ਼ਤਬਾਜ਼ੀ 'ਚ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਐ।

- ਜਿੰਦਾ : ਨਾ, ਹੋਰ ਕੀ! ਆਹ ਨਿੱਤ ਕੰਜਰ-ਕਲੇਸ਼। ਸਾਡੀਆਂ ਮਾਤਾਵਾਂ ਦੀ ਸਮਝ ਨੀ ਆਉਂਦੀ ਬਈ ਸਿਆਣੀਆਂ-ਬਿਆਣੀਆਂ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਸਮਝਾਉਂਦੇ ਬੀ ਕੀ ਚੰਗੇ ਲਗਦੇ ਆਂ ? ਨਾ ਕੋਈ ਗੱਲ, ਨਾ ਬਾਤ.....ਨਿੱਤ ਆਢਾ। ਅਖੇ ਸੂਤ ਨ ਪਤਾਣ ਜੁਲਾਹੇ ਨਾਲ ਠੈਂਗਾ ਠੈਂਗੀ।
- ਦੀਪਾ : ਆਹ ਕੱਲ੍ਹ ਫੇਰ ਭੰਗਾਣੀ ਦਾ ਯੁੱਧ ਲੱਗਿਆ ਸੀ, ਕਹਿੰਦੇ ਦਿਨੇਂ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਕਾਲਜ ਗਏ ਹੋਏ ਸੀ। ਕਿਉਂ ਜਿੰਦੇ?
- ਜਿੰਦਾ : ਆਹੋ, ਮੈਨੂੰ ਬੀ ਲੱਗ ਗਿਆ ਪਤਾ। ਬਾਪੂ ਸਾਡੇ ਆਲਾ ਬਚਾਰਾ ਨਰਮ ਐ, ਉਹਦੀ ਉਂ ਵਾਹ ਨੀ ਜਾਂਦੀ। ਕਹਿੰਦੇ ਤਾਇਆ ਜੀ ਨੇ ਫੇਰਿਆ ਚੰਗਾ ਰਗੜਾ। ਨਾ, ਤੁਸੀਂ ਬਾਬਾ ਜੀ, ਨੀ ਕੀਤੇ ਸਾਮਰਤੱਖ ਦਰਸ਼ਨ ਮਹਾਂਭਾਰਤ ਦੇ। ਤੁਸੀਂ ਕਿੱਥੇ ਰਹੇ?
- ਬਜ਼ੁਰਗ : (ਠਰੁੰਮੇ ਨਾਲ) ਰਹਿਣਾ ਕਿੱਥੇ ਪੁੱਤਰੇ। ਬੱਸ ਇਸੇ ਕੋਠੜੀ 'ਚ ਬੈਠਾ ਸੁਣਦਾ ਰਿਹਾ ਸਾਰਾ ਕੁਝ। ਨਾਲੇ ਮੇਰੀ ਸੁਣੂੰ ਵੀ ਕੌਣ? ਮੈਂ ਤਾਂ ਕੰਧੀ-ਰੁੱਖੜੇਂ। ਬਸ ਆਹ ਦਿਨ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਈ ਜਿਉਂਦਾ ਬਚਿਆ ਸੀ।
[ਰੋਣ ਵਰਗੀ ਅਵਾਜ਼ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ]
- ਦੋਵੇਂ : ਬਾਬਾ ਜੀ, ਇਉਂ ਨਾ ਕਰੋ। ਸਾਡਾ ਵੀ ਮਨ ਖਰਾਬ ਹੁੰਦੈ।
- ਬਜ਼ੁਰਗ : (ਸੰਭਲ ਕੇ) ਹੋਰ, ਪੁੱਤਰੇ! ਫੂਹੀ-ਫੂਹੀ ਕਰਕੇ ਘਰ ਬੰਨ੍ਹਿਆ। ਰੋਲਿਆਂ-ਗੋਲਿਆਂ ਦੇ ਉਜਾੜੇ ਸਹੇ। ਥੋਡੀ ਬੇਬੇ ਨੇ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਨਾ ਚੱਜ ਦਾ ਖਾਇਆ ਨਾ ਹੰਢਾਇਆ ਬੱਸ ਇਹੀ ਚਿੰਤਾ ਬਈ ਢੇਰੀ ਵਧ ਜੇ ਜਿੰਨੀ ਵਧਦੀ ਐ। ਦੇਹਾਂ ਪੁੱਤਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਔਖ ਨਾ ਰਹੇ। ਕਹਿੰਦੇ ਐ ਬਈ ਬੁੜੀਆਂ ਨੂੰ ਕੁੜੀਆਂ ਦਾ ਬਾਹਲਾ ਤਿਹੁ ਹੁੰਦੈ ਪਰ ਉਸ ਰੱਬ ਦੀ ਬੰਦੀ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਧੀਆਂ ਨੂੰ ਜੱਗੋਂ ਬਾਹਰਾ ਨੀ ਕੁਝ ਦਿੱਤਾ, ਬਈ ਮੇਰੇ ਪੁੱਤ ਨਾ ਰੁਲਦੇ ਫਿਰਨ ਕਿਤੇ। (ਹੌਕਾ ਭਰ ਕੇ) ਚੰਗਾ ਹੋਇਆ ਉਹ ਟੈਮ ਸਿਰ ਚਲੀ ਗਈ। ਨਹੀਂ ਆਹ ਦੇਖਕੇ ਤੇ ਉਹਦਾ ਜੀਂਦੀ ਦਾ ਮਰਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ, ਜਿਮੇਂ ਮੈਂ ਭੋਰਾ-ਭੋਰਾ ਕਰਕੇ ਖੁਰਦਾ ਜਾਨਾਂ।
- ਦੀਪਾ : ਬਾਬਾ ਜੀ! ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਥੋੜੇਂ ਹੌਸਲਾ ਲੈਣੈਂ। ਸਗੋਂ ਤੁਸੀਂ ਆਪ ਈ ਢੇਰੀ ਢਾਹੀ ਜਾਨੇ ਓ। ਅਸੀਂ ਇਹ ਕਹਿਨੇ ਐਂ ਬਈ ਅਸਾਂ ਕੋਈ ਰਲ ਕੇ ਸਬੀਲ ਬਣਾਈਏ ਬਈ ਇਹ ਨਿੱਤ ਦੇ ਕਲੇਸ਼ ਦਾ ਕੋਈ ਹੱਲ ਬਣੇ।

ਜਿੰਦਾ : ਆਹੋ, ਇਹੀ ਮੈਂ ਕਹਿਨਾਂ।
[ਸਾਰੇ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰਾ ਕਰਦੇ ਨੇ। ਵਿੱਚ-ਵਿੱਚ
ਵਾਰੀ-ਵਾਰੀ ਸਭ ਦੇ ਸਿਰ ਹਿੱਲਦੇ ਨੇ।]
(ਫੇਡ ਆਊਟ)

ਦ੍ਰਿਸ਼ ਸੱਤਵਾਂ
(ਫੇਡ ਇਨ)

[ਵੇਲਾ ਸ਼ਾਮਾਂ ਦਾ। ਚੁੱਲ੍ਹੇ ਧੁੱਖ ਰਹੇ ਹਨ ਦੋਵੇਂ ਪਾਸੇ। ਸੱਜਣ, ਦੀਪਾ ਅਤੇ ਸੁੰਦਰ
ਤੇ ਜਿੰਦਾ ਰੋਟੀ ਖਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਸੰਤੀ ਤੇ ਕਰਤਾਰੀ ਪਕਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਕਾਰਜ ਦੋਵੇਂ ਪਾਸੇ
ਬਰਾਬਰ ਚਲਦਾ ਹੈ।]

ਇੱਕ ਪਾਸੇ :

ਕਰਤਾਰੀ : (ਹੌਲੀ ਅਵਾਜ਼ ਵਿੱਚ) ਬੱਸ ਹੁਣ ਨੀ ਮੈਥੋਂ ਝੱਲਿਆ ਜਾਂਦਾ।
ਏਥੋਂ ਚੱਲੋ। ਖੇਤ ਪਾਉ ਘਰ। ਇਸ ਖਲਜਗਣ 'ਚੋਂ
ਨਿਕਲੀਏ।

ਸੱਜਣ : ਨਾ ਹੁਣ ਪਿਉ ਦਾਦੇ ਦਾ ਘਰ ਛੱਡ ਕੇ ਜੰਗਲ 'ਚ ਜਾ
ਵਸੀਏ। ਥੋਡੇ ਏਸ ਜਨਾਨਖਾਨੇ ਖਾਤਰ।

ਕਰਤਾਰੀ : ਕਿਉਂ ਜੰਗਲ ਨੂੰ ਕੀ ਐ? ਹੋਰ ਅੱਧਾ ਪਿੰਡ ਨੀ ਖੇਤਾਂ 'ਚ
ਘਰ ਪਾ-ਪਾ ਰਹਿੰਦਾ?

ਸੱਜਣ : ਆਹੋ, ਆਹ ਨਿੱਤ ਕਜ਼ੀਏ ਵੀ ਖੇਤਾਂ ਆਲਿਆਂ ਦੇ ਈ ਸੁਣੀਦੇ
ਐ। ਕਦੇ ਉੱਥੇ ਗੋਲੀ ਚੱਲਗੀ ਕਦੇ ਉੱਥੇ ਧੂ-ਘੜੀਸ ਹੋਗੀ।
ਵੱਡੇ ਫ਼ਾਰਮ-ਹਾਊਸਾਂ ਦੀ ਮਾਲਕੀ ਦੇ ਚੱਟੇ ਬੇ।

ਕਰਤਾਰੀ : ਨਾ ਬੰਦਿਆਂ, ਨਾਲ਼ ਈ ਹੁੰਦੀਆਂ। ਹੋਣ ਨੂੰ ਪਿੰਡ 'ਚ ਬੈਠਿਆਂ
ਨੂੰ ਤਾਂ ਕੁਸ ਨੀ ਹੁੰਦਾ ਜਿਵੇਂ।

ਦੀਪਾ : ਪਿੰਡ 'ਚ ਫੇਰ ਚਾਰ ਭਾਈ ਨਾਲ਼ ਹੁੰਦੇ ਐ, ਬੇਬੇ ਸੌ ਸੁੱਖ.....

ਕਰਤਾਰੀ : (ਵਿੱਚੋਂ ਕੱਟ ਕੇ) ਰਹਿਣ ਦੇ ਤੂੰ ਬੱਡੇ ਭਾਈਆਂ ਦੇ ਕਿੱਸੇ।
ਆਹ ਭਾਈਆਂ ਦੇ ਪੱਟੇ ਈ ਤਾਂ ਇੱਥੋਂ ਭੱਜਣ ਨੂੰ ਫਿਰਦੇ
ਆਂ।

ਦੀਪਾ : ਬੇਬੇ ਤੂੰ ਵਾਰੇ ਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਭੁੱਲਗੀ ਅਖੇ, 'ਭਾਈਆਂ ਬਾਝ ਨਾ
ਮਜਲਸਾਂ ਸੋਹਦੀਆਂ ਨੇ.....ਭਾਈਆਂ ਬਾਝ ਬਾਰੀਂ ਬਹਾਰ
ਨਾਹੀਂ। [ਗਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਚਿੜਾ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ]

ਕਰਤਾਰੀ : ਮੈਂ ਚਿਮਟਾ ਮਾਰੂੰ ਤੱਤਾ-ਤੱਤਾ ਸਾਰੀ ਕਵੀਸ਼ਰੀ ਕੱਢ ਦੂੰ
ਬਾਹਰ!

- ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ :**
- ਸੰਤੀ : ਬੱਸ, ਬਹੁਤ ਹੋਗੀ ਜਿੰਦੇ ਦੇ ਬਾਪੂ ! ਹੁਣ ਨੀ ਸਬਰ ਹੁੰਦਾ।
ਚਾਹੇ ਤਿੰਨ ਕਰ ਚਾਹੇ ਪੰਜ। ਵੇਚ ਕੇ ਘਰ, ਜ਼ਮੀਨ ਚੱਲ
ਸ਼ਹਿਰ ਚੱਲੀਏ।
- ਸੁੰਦਰ : ਨਾ ਸ਼ਹਿਰ ਉੱਥੇ 'ਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਬਾਹਾਂ ਲੰਮੀ ਕਰੀ ਬੈਠੇ ਐਂ
ਸਾਰੇ ਡੀ. ਸੀ., ਟੀ. ਸੀ., ਬਈ ਆਓ (ਚਿੱਲਾ ਕੇ ਸੰਤੀ ਦੇ
ਲਹਿਜੇ ਦੀ ਨਕਲ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ) ਮਹਾਰਾਣੀ ਸੰਤੀ ਕੇ
ਟੱਬਰ ਜੀ ਆਪਕਾ ਸਵਾਗਤ ਐ।
- ਸੰਤੀ : ਮੇਰੀ ਗੱਲ ਟਾਲ ਨਾ। ਸਵਾਗਤ ਨੂੰ ਹੋਰ ਉੱਥੇ ਧੱਕੇ ਮਾਰ ਕੇ
ਕੱਢ ਦੇਣਗੇ। ਸੌ ਕੰਮ ਨੇ ਕਰਨ ਆਲੇ। ਕੋਈ ਆਪਣਾ ਕੰਮ
ਕਰ ਲਾਂਗੇ। ਹੋਰ ਨੀ ਚਾਰ ਮੱਝਾਂ ਰੱਖ ਕੇ ਕੋਈ ਡੇਅਰੀ
ਫ਼ਾਰਮ ਈ ਚਲਾ ਲਾਂਗੇ। ਕਹਿੰਦੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ 'ਚ ਏਸ ਕੰਮ ਦੀ
ਬੜੀ ਬੁੱਕਤ ਐ।
- ਜਿੰਦਾ : ਬੇਬੇ ਸ਼ਹਿਰ ਆਲਿਆਂ ਦਾ ਏਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸਰਦਾ ਤਾਂ ਨੀ
ਪਰ ਏਸ ਕੰਮ ਆਲਿਆਂ ਨੂੰ ਉਹ ਛੇਕਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਆਂਗੂੰ
ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਵਿੱਚ ਨੀ ਬੜਨ ਦਿੰਦੇ। ਕਹਿੰਦੇ ਬਈ ਦੁੱਧ ਸਾਨੂੰ
ਪਲਾਉ ਰੱਜਵਾਂ ਪਰ ਡੰਗਰ 'ਸ਼ਹਿਰ ਸੇ ਪਰੇ-ਪਰੇ'।
- ਸੰਤੀ : ਲੈ ਐਵੇਂ ਈ। ਉੱਈਂ ਮਾਰੀ ਜਾਂਦੈ ਭਕਾਈ।
- ਜਿੰਦਾ : ਨਾ ਹੋਰ ਕੀ ਬੇਬੇ! ਆਹ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ 'ਚ ਤਾਂ ਡੰਗਰ-ਪਸੂ
ਦਸ-ਦਸ ਮੀਲ ਤੱਕ ਹੱਦ 'ਚ ਨੀ ਵੜਨਾ ਅਲਾਊਡ। ਜੇ
ਕਿਤੇ ਦਿਖ ਜੇ ਨਾਲੇ ਕੈਦ ਨਾਲੇ ਜੁਰਮਾਨਾ (ਚਿੜ੍ਹਾਉਣ
ਵਾਲੇ ਲਹਿਜੇ 'ਚ)।
- ਸੰਤੀ : (ਝਿੜਕ ਕੇ) ਤੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਜਬਲੀਆਂ ਰੱਖ ਇੱਕ ਪਾਸੇ
(ਸੁੰਦਰ ਨੂੰ) ਸੁਣ ਲੈ ਚਾਹੇ ਇੱਕ ਬਾਰ ਚਾਹੇ ਹਜ਼ਾਰ ਬਾਰ।
ਤੀਹੋਕਾਲ ਮੈਂ ਨੀ ਇੱਥੇ ਰਹਿਣਾਂ, ਨਿੱਤ ਦੇ ਕੰਜਰ-ਕਲੇਸ
'ਚ। ਏਥੋਂ ਸਾਂਭੋ ਲਟਾ-ਪਟਾ ਤੇ ਤੁਰੋ ਸ਼ਹਿਰ।
[ਦੇਵੇਂ ਪਾਸੇ ਇੱਕ-ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ, ਸਮਝਣ
ਸਮਝਾਉਣ ਦਾ ਕਾਰਜ ਜਾਰੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।]
(ਫੋਡ ਆਉਟ)

ਦੂਸਰੇ ਅੱਠਵਾਂ
(ਫੋਡ ਇਨ)

[ਕਰਤਾਰੀ ਚੌਂਕੇ ਵਿੱਚ ਬੈਠੀ ਹੈ। ਸੱਜਣ ਬਜ਼ੁਰਗ ਦੇ ਢਾਰੇ 'ਚੋਂ ਬਾਹਰ

ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਚਿੰਤਤ ਮੁਦਰਾ ਵਿੱਚ]

- ਸੱਜਣ : ਕਰਤਾਰ ਕੁਰੇ, ਬਾਪੂ ਢਿੱਲੈ ਕੁਸ। ਚਾਹ-ਚੂਹ ਕਰਕੇ ਦੇਹ।
ਬਿਰਧ ਸਰੀਰ ਐ ਕਿਤੇ ਹੋਰ ਈ ਭਾਣਾ ਨਾ ਵਰਤ ਜੇ।
- ਕਰਤਾਰੀ : ਉਹ ਤਾਂ ਮੈਂ ਦੇ ਆਉਣੀ ਆਂ। ਤੂੰ ਉਹਨੂੰ ਕਿਹਾ ਨੀ ਬਈ
ਏਧਰ ਆ ਜੋ।
- ਸੱਜਣ : ਕਮਲੈ ! ਮੈਂ ਇੱਕ ਵਾਰ ਕਿਹੈ? ਉਹਦੀ ਉਹੀ ਰੱਟ... ਬੱਸ
ਮੈਂ ਤਾਂ ਇੱਥੇ ਈ ਰਹੂੰ।
- ਕਰਤਾਰੀ : ਚੰਗਾ (ਚਾਹ ਪਾਉਂਦੀ ਹੋਈ) ਲੈ ਜੀ 'ਤੂੰ ਹੀ ਫੜਾਇਆ
ਚਾਹ, ਨਾਲੇ ਦੋ ਘੜੀ ਹੋਰ ਕੋਲ ਬਹਿ ਆ। ਮੈਂ ਬਾੜੇ 'ਚੋਂ
ਪਾਥੀਆਂ ਦਾ ਟੋਕਰਾ ਈ ਲਈ ਆਵਾਂ।
- ਸੱਜਣ : (ਚਾਹ ਫੜਦਾ ਹੋਇਆ) ਲਿਆ ਦੇਹ।
[ਅੰਦਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸਿਓਂ ਮੋਢੇ 'ਤੇ ਕਹੀ ਰੱਖੀ
ਸੁੰਦਰ ਬਾਹਰੋਂ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਓਟੇ ਵਿੱਚੋਂ ਪਾਣੀ ਦੀ ਗੜਵੀ
ਲੈ, ਹੱਥ-ਪੈਰ ਧੋਂਦਾ ਅਵਾਜ਼ ਮਾਰਦਾ ਹੈ।]
- ਸੁੰਦਰ : ਮੈਂ ਕਿਹਾ, ਜਿੰਦੇ ਦੀ ਬੇਬੇ! ਓ ਜਿੰਦੇ ਦੀ ਬੇਬੇ।
- ਸੰਤੀ : (ਅੰਦਰੋਂ ਬਾਹਰ ਆਉਂਦੀ ਹੋਈ) ਤੂੰ ਜੀ, ਆ ਗਿਆ ਖੇਤੋਂ?
- ਸੁੰਦਰ : ਆਹੋ, ਖੇਤ ਦੀ ਖੈਰ ਐ। ਮਖਿਆਂ ਬਾਪੂ ਢਿੱਲੈ ਕੁਸ? ਆਹ
ਰਾਹ 'ਚ ਭਾਬੀ ਮਿਲੀ ਸੀ ਉਹਨੇ ਦੱਸਿਐ।
- ਸੰਤੀ : (ਭਾਬੀ ਦੇ ਨਾਂ ਤੋਂ ਨੱਕ-ਬੁੱਲ੍ਹ ਵੱਟਣ ਹੀ ਲਗਦੀ ਹੈ ਕਿ
ਅਚਾਨਕ ਠਰ੍ਹਮੇ ਨਾਲ) ਆਹੋ, ਮੈਂ ਵੀ ਸੁਣੇ ਸੀ ਦੋਵੇਂ ਖਸਮ-
ਤੀਮੀਂ ਗੱਲਾਂ ਜਿਹੀਆਂ ਕਰਦੇ। ਜਾਹ ਤੂੰ ਜਾਇਆ। ਪਤਾ
ਕਰਿਆ ਬੁੜ੍ਹੇ ਦਾ ਕਿਤੇ ਹੋਰ ਕੁਸ ਦਾ ਕੁਸ ਹੋਵੇ।
- ਸੁੰਦਰ : ਤੂੰ ਮਾੜੀ ਭਾਖਿਆ ਈ ਕੱਢਿਆ ਕਰ। ਮੈਂ ਕਰਦੈਂ ਪਤਾ
ਬਾਪੂ ਦਾ। ਤੂੰ ਜ਼ਰਾ ਰੁੱਗ ਲੁਆ ਤੇ ਜਿੰਦੇ ਨੂੰ ਕਹਿ ਪੱਠੇ ਕੁਤਰ
ਦੇ।
- ਸੰਤੀ : ਜਿੰਦਾ ਅਜੇ ਕਿੱਥੇ ਮੁੜਿਐ ਸ਼ਹਿਰੋਂ।
- ਸੁੰਦਰ : ਚੰਗਾ ਮੈਂ ਈ ਆ ਕੇ ਲਗਦਾਂ। ਤੂੰ ਚਾਹ ਧਰ ਮੈਂ ਬਾਪੂ ਦਾ
ਪਤਾ ਕਰ ਆਮਾਂ। ਨਾਲੇ ਉਹਨੂੰ ਵੀ ਦੇ ਆ। ਆਹ ਤੁਲਸੀ
ਦੇ ਪੱਤੇ ਪਾ ਲੀਂ, ਦੇ। ਠੰਢ-ਠੁੰਢ ਈ ਹੋਊ ਲੱਗੀ।
[ਸੁੰਦਰ ਬਜ਼ੁਰਗ ਦੇ ਢਾਰੇ ਵੱਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੰਤੀ ਅੰਦਰ ਚਾਹ
ਦਾ ਸਮਾਨ ਲੈਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।]
(ਫੇਡ ਆਊਟ)

ਦਿਸ਼ ਨੌਂਵਾਂ (ਫ਼ੋਡ ਇਨ)

[ਦਿਨ ਦਾ ਸਮਾਂ । ਬਾਪੂ ਦਾ ਮੰਜਾ ਦੋਂਹਾਂ ਘਰਾਂ ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਅੱਧ-ਵਿਚਕਾਰ ਡਾਹਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸਾਰਾ ਪਰਿਵਾਰ ਉਸ ਦੇ ਮੰਜੇ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਹੈ। ਸੱਜਣ ਤੇ ਸੁੰਦਰ ਮੰਜੇ ਦੇ ਪੈਂਦ-ਸਰ੍ਹਾਣੀ ਬੈਠੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕਰਤਾਰੀ ਤੇ ਸੰਤੀ ਹੇਠਾਂ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ 'ਤੇ। ਦੀਪਾ ਤੇ ਜਿੰਦਾ ਪਿੱਛੇ ਉਦਾਸ ਜਿਹੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹਨ।]

- ਸੱਜਣ : ਬਾਪੂ ! ਜਿੰਦ ਛੱਡ। ਤੂੰ ਢਿੱਲਾ ਬਾਹਲੈਂ। ਚੱਲ ਘਰ ਚੱਲੀਏ ਅੰਦਰ। ਰਜਾਈ 'ਚ ਨਿੱਘਾ ਹੋ ਕੇ ਪੈ। ਮੈਂ ਬਨਾਰਸੀ ਵੈਦ ਨੂੰ ਲਿਆਉਨਾਂ ਜਾ ਕੇ।
- ਬਜ਼ੁਰਗ : (ਹੌਂਕਦਾ ਹੋਇਆ) ਨਾ-ਜਮ੍ਹਾ ਨੀ।
- ਸੁੰਦਰ : ਬਾਪੂ, ਮੰਨ ਲਿਆ ਕਰ ਕਿਸੇ ਦੀ। ਤੂੰ ਚੱਲ ਮੇਰੇ ਅੱਲ ਚੱਲ। ਅੰਦਰ ਰਮਾਨ ਨਾਲ ਪੈ। ਸੰਤੀਏ ਤੂੰ ਚਾਹ ਬਣਾ। ਮੈਂ ਸ਼ਹਿਰੋਂ ਡਾਕਟਰ ਸੱਦ ਕੇ ਲਿਆਉਨਾਂ।
[ਜਾਣ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬਜ਼ੁਰਗ ਰੋਕਦਾ ਹੈ]
- ਬਜ਼ੁਰਗ : (ਅੱਖੀ ਅਵਾਜ਼ 'ਚ-ਓ ਕੰਜਰੋ, ਮੇਰਾ ਇੱਕ ਵਾਰ ਕਿਹਾ ਨੀ ਸੁਣਿਆ। ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਪਾਸੇ ਨੀ ਜਾਣਾ)
- ਸੱਜਣ : (ਥੋੜ੍ਹਾ ਗੁੱਸੇ 'ਚ) ਹੋਰ ਏਥੇ ਮਰਨੈ, ਬਾਹਰ ਵਿਹੜੇ 'ਚ।
- ਸੁੰਦਰ : ਬਾਪੂ, ਸੋਚ ਜ਼ਰਾ। ਲੋਕ ਕੀ ਕਹਿਣਗੇ। ਬਈ ਨੱਥੇ ਕਿਆਂ ਕੇ ਟੱਬਰ ਦਾ ਬੁੜ੍ਹਾ ਬਾਹਰ ਮਰ ਗਿਆ, ਅੱਧ-ਵਿਚਕਾਰ।
- ਬਜ਼ੁਰਗ : ਚਾਹੇ ਕੋਈ ਕੁਛ ਕਹੇ। ਮੈਨੂੰ ਨੀਂ ਪਰਵਾਹ। ਮੈਂ ਸੌ ਦੀ ਇੱਕ ਸੁਣਾ 'ਤੀ। ਬਈ ਮੈਂ ਅੱਡ-ਅੱਡ ਹੋਏ ਘਰਾਂ 'ਚ ਨੀ ਜਾਣਾ। ਨਾਲੇ ਆਹ ਅੱਜ ਦੀ ਗੱਲ ਐ ? ਜਿਵੇਂ ਥੋਨੂੰ ਪਤਾ ਨੀ। ਜਿੰਦਣ ਦਾ ਇਹ ਵੰਡ-ਵੰਡਾਰਾ ਹੋਇਐ, ਮੈਂ ਪਾਇਐ ਕਦਮ ਥੋਡੇ ਦੋਂਹਾਂ ਦੇ 'ਘਰਾਂ' 'ਚ? ['ਘਰਾਂ' ਸ਼ਬਦ ਵਿਅੰਗ ਨਾਲ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ]
- ਸੱਜਣ : ਓ, ਇਹ ਤਾਂ ਠੀਕ ਐ, ਮੇਰੇ ਬਾਪੂ ਜੀ ਮਾਰੂਜ ! ਪਰ ਹੁਣ ਤੂੰ ਬਮਾਰ ਐਂ, ਤੀਮਾਰਦਾਰੀ ਦੀ ਲੋੜ ਐ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਇੱਕ ਥਾਂ ਟਿਕਿਆ ਈ ਸਰੂ।
- ਸੁੰਦਰ : ਹੋਰ। ਨਾਲੇ ਏਥੇ ਪਿਆ ਉਂ ਠੰਢ 'ਚ ਆਕੜ ਜੋਂਗਾ, ਸ਼ਾਮ ਤੱਕ।

- ਬਜ਼ੁਰਗ : ਮੈਂ ਤਾਂ ਮਾੜੀ ਜੀ ਧੁੱਪ ਦੇਖ ਕੇ ਮੁੰਡਿਆਂ ਤੋਂ ਕਢਵਾਇਆ ਮੰਜਾ, ਬਾਹਰ। ਬਹੁਤਾ ਕਰਦਿਉ ਮੇਰਾ ਮੰਜਾ ਅੰਦਰ ਫੇਰ ਢਾਰੇ 'ਚ ਕਰ ਦੇ ਪਰ ਮੈਂ ਰਹੂੰ 'ਲੀਕ ਦੇ ਉੱਤੇ।'
- ਸੱਜਣ : ਬਾਪੂ ! ਕਿਉਂ ਕਮਲੀਆਂ ਮਾਰਦੈਂ? ਤੈਨੂੰ 'ਕੱਲੇ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਛੱਡ ਦੀਏ ਹੁਣ।
[ਅੱਖਾ-ਭਾਰਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ]
- ਬਜ਼ੁਰਗ : ਕਿਉਂ, ਅੱਜ ਹੋਇਆਂ ਮੈਂ ਕੱਲਾ? ਮੈਂ ਤਾਂ ਕਦ ਦਾ 'ਕੱਲਾਂ'।
[ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਤਾ ਨਾਲ਼ ਬੋਲਦਾ ਹੈ। 'ਕੱਲਾਂ' ਸ਼ਬਦ ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ]
- ਦੀਪਾ : (ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਕ ਕੇ ਸੱਜਣ ਨੂੰ) ਬਾਪੂ ਜੀ ! ਤੁਸੀਂ ਬਾਬਾ ਜੀ ਦੀ ਗੱਲ ਕਿਉਂ ਨੀ ਸਮਝਦੇ ? ਹਾਂ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਨਿਆਣੇ ਥੋਨੂੰ ਸਮਝਾਂਦੇ ਚੰਗੇ ਨੀ ਲਗਦੇ ਪਰ ਤੁਸੀਂ ਵਿਚਾਰੋ ਤਾਂ ਸਹੀ।
- ਜਿੰਦਾ : (ਸੁੰਦਰ ਨੂੰ) ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਹਾਲੇ ਤੱਕ ਇਸ ਘਰ ਦੇ ਦੋ ਟੋਟੇ ਮਨੋਂ ਨੀ ਮੰਨੇ। ਤਾਂ ਹੀ ਐਨੇ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਕੱਲੇ ਆਪਣੇ ਢਾਰੇ 'ਚ ਬੈਠੇ ਐ। ਤੁਸੀਂ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਮਨ ਕਿਉਂ ਨੀ ਪੜ੍ਹਦੇ?
- ਦੀਪਾ : (ਕਰਤਾਰੀ ਨੂੰ) ਬੇਬੇ, ਥੋਡੇ ਕਜੀਏ-ਕਲੇਸ਼ ਨੇ ਘਰ 'ਚ ਵੰਡੀਆਂ ਪੁਆਈਆਂ। ਬਾਬੇ ਦਾ ਦਿਲ ਅੱਡ ਦੁਖਾਇਆ। ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ (ਬਾਪੂ ਤੇ ਚਾਚੇ ਵੱਲ) ਅੱਡ ਤਪਾਇਆ।
- ਜਿੰਦਾ : (ਸੰਤੀ ਨੂੰ) ਜੇ ਹੁਣ ਵੀ ਭਲੀ ਲੋੜਦੇ ਓਂ ਤਾਂ ਛੱਡ ਦਿਓ ਹਿੰਡ। ਏਹਨਾਂ ਕਲੇਸ਼ਾਂ ਨੇ ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਦਾ ਕੁਝ ਨੀ ਸੁਆਰਿਆ। [ਕਰਤਾਰੀ ਤੇ ਸੰਤੀ ਨਿੰਮੋਝੁਣੀਆਂ ਜਿਹੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਪੈਰਾਂ ਦੇ ਨਹੁੰ ਖੁਰਚਦੀਆਂ ਹਨ। ਸੱਜਣ ਤੇ ਸੁੰਦਰ ਵੀ ਸ਼ਰਮਿੰਦਗੀ ਜਿਹੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਬਾਬੇ ਦੇ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਰੌਣਕ ਆਉਣ ਲੱਗਦੀ ਹੈ।]
- ਦੀਪਾ : (ਜਿਵੇਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ) ਦੇਖ ਲਊ। ਜੇ ਬਾਬਾ ਜੀ ਲੋੜੀਂਦੇ ਐ। ਘਰ ਦੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਲੋੜੀਂਦੀ ਐ ਤਾਂ ਢਾਹੋ ਇਹ ਅੱਡ-ਅੱਡ ਕੰਧੋਲੀਆਂ।
- ਜਿੰਦਾ : (ਜੇਸ਼ ਨਾਲ਼) ਛੱਡੋ ਇਹ ਨਿੱਤ-ਨਿੱਤ ਦੇ ਨਿਗੂਣੇ ਝਗੜੇ। ਹੋਵੇ 'ਕੱਲੇ'।
[ਸੱਜਣ, ਸੁੰਦਰ, ਕਰਤਾਰੀ ਤੇ ਸੰਤੀ ਦੇ ਚਿਹਰਿਆਂ 'ਤੇ ਹਾਂ ਦੀ ਝਲਕ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਬਜ਼ੁਰਗ ਉੱਠ ਕੇ ਬਹਿਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ।]

ਦੀਪਾ : ਠੀਕ ਐ ਫੇਰ! ਲੈ ਬਈ ਜਿੰਦਿਆ, ਹੋ ਜਾ ਤਿਆਰ।
 [ਦੋਵੇਂ ਜਾ ਕੇ ਓਟੇ ਢਾਹੁਣ ਲੱਗਦੇ ਹਨ। ਭਾਂਡੇ ਸਾਂਝੀ ਥਾਂ
 ਕਰਦੇ ਹਨ। ਬਾਬਾ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਉੱਠ ਕੇ ਖੜ੍ਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
 ਸੱਜਣ ਤੇ ਸੁੰਦਰ ਬਾਬੇ ਦੇ ਲਾਗੇ ਜਾ ਕੇ ਉਹਨੂੰ ਮੋਢਿਆਂ ਤੋਂ
 ਫੜਕੇ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਸੰਤੀ ਤੇ
 ਕਰਤਾਰੀ ਦੇ ਚਿਹਰਿਆਂ 'ਤੇ ਮੁਸਕਾਣ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਉਹ
 ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ 'ਤੇ ਬੈਠਿਆਂ-ਬੈਠਿਆਂ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਵੱਲ ਮੁਸਕਰਾ
 ਕੇ ਤੱਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਤੱਕਣੀ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਲੀ ਕੌੜ-ਕੌੜ
 ਤੱਕਣੀ ਤੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਉਲਟ ਹੈ। ਪਿਛੋਕੜ ਤੋਂ ਗੀਤ
 ਉੱਭਰਦਾ ਹੈ]

ਸਾਡਾ ਵੱਸਦਾ ਰਹੇ ਘਰ ਬਾਰ,
 ਸਾਡਾ ਬਣਿਆ ਰਹੇ ਪਿਆਰ।
 ਨਜ਼ਰ ਕੋਈ ਲੱਗੇ ਨਾ।
 ਬਿਨ ਪਿਆਰਾਂ ਦੇ ਯਾਰ,
 ਇਹ ਵਿਹੜਾ ਫੱਬੇ ਨਾ.....।

(ਫੇਡ ਆਉਟ)